

Examen VWO
2016

tijdvak 2
woensdag 22 juni
13.30 - 16.30 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- 1p 1 Regel 1 τῷ μάγῳ
Beschrijf in eigen woorden hoe deze persoon aan de macht was gekomen. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 20 woorden.

- 2p 2 Regel 2 ὑβρίσαντα τάδε
a. Beschrijf in eigen woorden waarnaar vooruitgewezen wordt met ὑβρίσαντα τάδε. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m ἀπῆκε regel 11).

De woorden ὑβρίσαντα τάδε bevatten niet de eigenlijke reden waarom Darius Intaphrenes uiteindelijk ter dood laat brengen.

- b. Beschrijf in eigen woorden Darius' reden om Intaphrenes ter dood te laten brengen. Baseer je antwoord op een gegeven uit de regels 12-21 (Oἱ t/m μιν).

Regel 2-3 ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ
Deze woorden worden door O. Damsté als volgt vertaald:

“Hij kwam in het paleis, omdat hij iets met de koning wilde bespreken.”
In de vertaling is de grammaticale structuur van het Grieks niet geheel overgenomen.

- 1p 3 Leg dit uit met betrekking tot ἤθελε. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.

Regel 3 ὁ νόμος

- 1p 4 Voor wie gold dit bijzondere voorrecht? Beantwoord de vraag door uit de regels 2-5 (ἤθελε t/m βασιλεύς) het desbetreffende Griekse tekstelement te citeren.

Regel 8 ψεύδεα

- 1p 5 Citeer uit het voorafgaande het Griekse tekstelement waarmee de inhoud van deze vermeende ψεύδεα is uitgedrukt.

Regel 2 ἐπανάστασιν en regel 18 ἐπανάστασιν

- 2p 6 a. Beschrijf in eigen woorden welke opstand wordt bedoeld met ἐπανάστασιν in regel 2.
b. Beschrijf in eigen woorden welke opstand wordt bedoeld met ἐπανάστασιν in regel 18.

Regel 19-23 Ἡ t/m πάντων

In een navertelling van het verhaal van Herodotus wordt gezegd dat Darius deze gunst verleende omdat hij genoot van het idee dat de vrouw gekweld zou worden door de vreselijke keuze die zij moest maken.

- 2p 7 Komt dit wel of niet overeen met de voorstelling van zaken in de regels 19-23 (Ἡ t/m πάντων)? Licht je antwoord toe en citeer in je antwoord het Griekse tekstelement uit de regels 19-23 (Ἡ t/m πάντων) waarop je je antwoord baseert.

Regel 25 θωμάσας

Darius is verbaasd op grond van twee vooronderstellingen.

- 2p 8 Beschrijf in eigen woorden deze twee vooronderstellingen. Baseer je antwoord op de regels 25-28 (ῶ t/m ἔστι).

Regel 29-31 ἀνήρ t/m γένοιτο

Vergelijk deze regels met het volgende citaat uit de tragedie *Antigone* van Sophocles:

“Als mijn echtgenoot zou sterven, zou er een andere voor mij zijn, en een zoon van een andere man, als ik deze zou verliezen, maar omdat mijn moeder en vader verborgen zijn in de Hades, kan er nooit meer een broer voor mij geboren worden.”

- 2p 9 a. Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 29-31 (ἀνήρ t/m γένοιτο) dat inhoudelijk overeenkomt met ‘omdat mijn moeder en vader verborgen zijn in de Hades’.
b. Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 29-31 (ἀνήρ t/m γένοιτο) waarvan een inhoudelijke parallel ontbreekt in bovenstaand citaat.

Regel 32 ταῦτα

- 1p 10 Welk van onderstaande Griekse tekstelementen verwijst naar hetzelfde als ταῦτα in regel 32?

- A τάδε (regel 21)
- B ταῦτα (regel 25)
- C τοισίδε (regel 29)
- D ταῦτα (regel 30)

Regel 34-35 Τῶν t/m ἀπολώλεε en regel 1-2 Τῶν t/m ἐπανάστασιν

- 1p 11 Noteer de naam van het narratologisch middel dat Herodotus hier gebruikt.

Tekst 2

Regel 2-3 τὰ t/m ἀλώσεται

Deze woorden worden door O. Damsté als volgt vertaald:

“zodat ik later niet als leugenaar door u ontmaskerd kan worden”.

- 1p 12 Citeer het Griekse woord dat correspondeert met het woord ‘ik’ in de vertaling.

Regel 5 τὴν δεσποσύνην

De waardering die Xerxes hiervoor heeft, wijkt af van de door Demaratus beschreven visie van de Grieken.

- 2p 13 Leg dat uit. Ga op beide visies in. Baseer je antwoord op de regels 1-5 (ἽΩς t/m δεσποσύνην) en op de regels 24-31 (Ἐπεὶ t/m οὐδέτερα).

Regel 13 τούτων

- 1p 14 Citeer het Griekse woord uit de regels 6-13 (Αἰνέω t/m πλεῦνες) waarnaar τούτων verwijst.

Regel 6-13 Αἰνέω t/m πλεῦνες

- 2p 15 a. Citeer het Griekse tekstelement waarmee de inhoud van Xerxes' voorstellen door Demaratus in de regels 6-13 (Αἰνέω t/m πλεῦνες) beschreven wordt.

In de roman *Xerxes* van Louis Couperus antwoordt Demaratus op de vraag van Xerxes of de Grieken tegen hem zullen vechten:

“De Lakedaimoniërs zeker - mijn volk -, mochten ook (= ook al zouden) de anderen zich u onderwerpen.”

b. Citeer uit de regels 6-13 (Αἰνέω t/m πλεῦνες) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met ‘zich u onderwerpen’.

Regel 14 γέλασας

O. Damsté vertaalt dit woord met ‘schoot in de lach’.

- 1p 16 Op welk grammaticaal gegeven is deze vertaling gebaseerd?

Regel 15 στρατιῆ τοσῆδε

- 1p 17 Hoeveel mannen bevat het leger van de Perzen volgens Xerxes? Baseer je antwoord op een opmerking van Xerxes in de regels 24-31 (Ἐπεὶ t/m οὐδέτερα).

- A minder dan 500.000
- B 500.000
- C 5.000.000
- D meer dan 5.000.000

Regel 20-21 σὲ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον

Deze woorden zijn te beschouwen als een conclusie in Xerxes' redenering.

- 3p 18 Beschrijf in eigen woorden de drie stappen die tot deze conclusie leiden. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf Ταῦτα regel 14).

Regel 28-31 Ὑπὸ τ/μ οὐδέτερα

Deze regels worden door H. van Dolen als volgt vertaald:

“Indien zij net als onze legers onder één aanvoerder zouden vechten en ontzag voor hem hadden, is het denkbaar dat zij in een vlaag van uitzonderlijke moed en dan nog met de zweep erop onze overmacht te lijf gaan, maar dat gebeurt natuurlijk nooit als zij op eigen houtje moeten optreden.”

- 3p 19 a. Op welk grammaticaal verschijnsel is de vertaling ‘is het denkbaar dat’ gebaseerd?
b. Citeer het Griekse tekstelement dat is weergegeven met ‘uitzonderlijke’.
c. Citeer het Griekse tekstelement dat is weergegeven met ‘als zij op eigen houtje moeten optreden’.

Regel 36 φλυηρέεις

Xerxes laat zich denigrerend uit over de uiteenzetting van Demaratus.

- 1p 20 Citeer uit de regels 19-26 (Εἰ τ/μ ἀντιστήναι) de Griekse werkwoordsvorm die inhoudelijk vergelijkbaar is met φλυηρέεις.

Regel 45 ἐκὼν εἶναι

- 2p 21 Citeer de twee Griekse tekstelementen uit het vervolg (τ/μ ἀπάντων regel 49) die een tegenstelling vormen met ἐκὼν εἶναι.

Regel 49 ἀνδρῶν en ἀνδρῶν

De genitivus ἀνδρῶν is in regel 49 grammaticaal op twee verschillende manieren gebruikt.

- 2p 22 a. Maak dit duidelijk door van het eerste ἀνδρῶν een passende vertaling in het Nederlands te geven.
b. Maak dit duidelijk door van het tweede ἀνδρῶν een passende vertaling in het Nederlands te geven.

Regel 44-51 Ἐγὼ τ/μ σέ

- 1p 23 Waarvan is de grote kracht van de Spartanen volgens Demaratus het gevolg? Beantwoord de vraag in het Nederlands. Baseer je antwoord op de regels 44-51 (Ἐγὼ τ/μ σέ).

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 52 ἀλλὰ

Na ἀλλὰ kan naar analogie van het participium ἐὼν (regel 52) een participium van een ander werkwoord aangevuld worden.

1p 24 Noteer dit andere werkwoord in het Nederlands.

Tekst 3

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij Tekst 3.

37p Vertaal de regels 1 t/m 10 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.